

روند انتخاب رشته دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان از سال ۱۳۸۵ تا

۱۳۸۸ بر اساس نظریه شغل و شخصیت هالند

عباس عباس زاده^۱، فریبا برهانی^۲، محدثه محسن پور^{۳*}

خلاصه

مقدمه: بررسی عوامل موثر بر انتخاب رشته در دانشجویان پرستاری یکی از راه‌های شناسایی و هدایت داوطلبان مستعد به رشته پرستاری و تقویت و توسعه نیروی انسانی در این حرفه است. در مطالعات بسیاری عوامل موثر بر انتخاب رشته پرستاری مورد بررسی قرار گرفته است در حالی که روند تغییرات آن بررسی نشده است.

هدف: این مطالعه به منظور تعیین روند انتخاب رشته دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ بر اساس نظریه شغل و شخصیت هالند انجام شده است.

روش: در این مطالعه هم‌گروهی گذشته‌نگر از کلیه دانشجویان پرستاری سال ۱۳۸۸ (از ورودی ۱۳۸۵ تا ورودی ۱۳۸۸) دانشکده‌های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان (در مجموع ۲۵۰ نفر) در دوره روزانه دعوت شد تا با پر کردن پرسشنامه پژوهشگر ساخته در مطالعه شرکت نمایند. داده‌های مطالعه با استفاده از نرم‌افزار SPSS17، توصیف و تجزیه و تحلیل شد.

نتایج: مقایسه حیطه‌های مختلف در میان دانشجویان ورودی‌های مختلف از سال ۸۵ تا ۸۸ با آزمون آنالیز واریانس نشان‌دهنده تفاوت آماری معنی‌دار در حیطه عوامل حرفه‌ای بود ($p < 0/05$)؛ به صورتی که دانشجویان جدیدالورود تأثیر این عوامل را بیشتر ارزیابی نمودند؛ در سایر حیطه‌ها تفاوت معنی‌داری دیده نشد.

بحث و نتیجه‌گیری: روند رو به بهبود جذب دانشجویان علاقه‌مند که رشته پرستاری را بر اساس ویژگی‌های حرفه‌ای آن و با شناخت انتخاب کرده‌اند، علاوه بر اینکه به خودی خود، یافته با ارزشی است، نشان می‌دهد که درون‌داد نظام آموزشی پرستاری در حال بهبود است. این امر ضرورت اجرای برنامه‌های آموزشی و نهایتاً مدیریت استفاده مناسب از این توانمندی حرفه‌ای برای ارتقاء خدمات پرستاری در تمام ابعاد آن را گوشزد می‌نماید.

مقدمه

جستجوی آگاهانه اطلاعات در مورد رشته‌های دانشگاهی قبل از انتخاب رشته می‌تواند در رضایت از تحصیل و موفقیت دانشجویان تأثیر بگذارد و از طرف دیگر زمینه تعهد به حرفه مرتبط با رشته تحصیلی آنها را که در آینده اختیار خواهند کرد فراهم کند [۴]. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته عواملی هستند که تصویری از یک حرفه ایجاد می‌کنند که منجر به انتخاب آن شغل توسط افراد می‌شوند. بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته در دانشجویان پرستاری یکی از راه‌های شناسایی و هدایت داوطلبان مستعد به رشته پرستاری و تقویت و توسعه نیروی انسانی در این حرفه است. پرستاران بزرگترین گروه ارائه خدمات سلامت هستند [۱۴]، دانش پرستاری و نقش‌های پرستار هر روز در حال گسترش است. کمبود پرستاران می‌تواند بر توانایی آنان تأثیر بگذارد. در مطالعات زیادی رابطه مستقیمی میان کمبود به کارگیری پرستاران و پیش‌آگهی بد بیماران گزارش شده است [۹].

هالند در نظریه شغل-شخصیت به دو دسته عوامل فردی و حرفه‌ای اشاره می‌کند که منجر به انتخاب آزادانه یک حرفه توسط فرد می‌شوند. عوامل حرفه‌ای، عواملی در درون حرفه هستند، که توجه فرد را به انتخاب آن جلب می‌کنند. این عوامل را می‌توان جاذبه‌های آن حرفه دانست که با اطلاعات فرد از آن مرتبط است. عوامل فردی، عواملی هستند در خود فرد، که شخص را به سمت شغل مورد نظر سوق می‌دهند؛ این عوامل به شناخت فرد از خودش و تا حدودی حرفه مورد نظر، بستگی دارد [۶]. اگر انتخاب فرد آزادانه نباشد و یا اتفاقی باشد، عوامل دیگری در انتخاب آن دخالت خواهد داشت؛ که این عوامل را محیطی می‌نامیم. عوامل محیطی، عواملی هستند در محیط و جامعه که افراد را به انتخاب حرفه سوق می‌دهند. بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری می‌تواند در شناخت و تقویت انگیزه‌های ورود به این رشته کمک کند [۱۵]. در مطالعات بسیاری عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری مورد بررسی قرار گرفته است. این مطالعات اغلب به

صورت موردی و برای شناخت بهتر مجموعه‌ای که در مقطع خاص زمانی وارد دانشگاه شده‌اند، صورت گرفته است. حال آن‌که به دلیل تأثیر عوامل زمانی روند تأثیرگذاری این عوامل متغیر است و کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. در مطالعه لای و همکاران، که عوامل ترک پرستاری را در تایوان بررسی کرده‌اند، دو بار به فاصله یک سال، از دانشجویان تمایل به ماندن یا ترک پرستاری، به عنوان حرفه آینده‌شان را پرسیده‌اند که ۳۴/۶٪ دانشجویان در سال چهارم تحصیل و ۴۶/۵٪ در سال پنجم مایل به ادامه این حرفه بوده‌اند. لای و همکارانش مواجهه‌ی بیشتر با محیط بالینی و حرفه‌ای را عامل این افزایش دانسته‌اند. ۱۹ درصد دانشجویان در این مطالعه از ابتدا به دلایل شخصی پرستاری را به عنوان اولین حرفه مورد علاقه انتخاب کرده و ۸۰ درصد انتخاب دوم و یا بیشترشان بوده است. دانشجویان تایوانی این حرفه را دارای ارزش حرفه‌ای پایین ارزیابی کرده بودند و بین افرادی که مایل به ادامه پرستاری بوده‌اند و دانشجویانی که خواسته‌اند آن را ترک کنند، سابقه بستری قبلی، ارزیابی از استرس شغلی و دریافت حمایت از پرستاران دیگر و ارزیابی فرد از کارآیی بالینی خودش متفاوت بوده است [۱۲]. در ایران، ادیب و دیانتی (۲۰۰۵) در یک سؤال چند گزینه‌ای، چند عامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری را به اختصار بررسی کرده‌اند که ۲۱/۲٪ ورود به دانشگاه، ۲۱/۲٪ تصور ادامه تحصیل در رشته پزشکی، ۲/۲٪ یافتن شغل، ۱۵/۴٪ عدم دقت در انتخاب رشته، ۱۳/۴٪ خدمت به انسان‌ها و ۹/۶٪ انتخاب رشته توسط دیگران را دلیل تحصیل در این رشته ذکر کرده‌اند [۷]. این در حالی است که مطالعات زیادی در رشته‌های دیگر نظیر پزشکی [۵]، تخصص‌های پزشکی [۳]، کشاورزی [۲] و... انجام شده است. دانستن عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری برای ارتقای انگیزه‌های ورود به این حرفه و پیشگیری از کمبود پرستاران شاغل ضروری است. در مطالعه‌ی عبدی در سال ۱۳۸۳ در ایران میانگین کسب اطلاعات دانشجویان از رشته‌های مختلف ۴۸٪ بوده است [۴]، که در مطالعه ادیب

و دیانتی در سال ۱۳۸۱ فقط ۱۱/۵٪ افراد شناخت کافی از این حرفه را ذکر کرده بودند و ۴۰/۴٪ تصویر نزدیک پزشکی، ۱۷/۳٪ کمبود اطلاعات و ۳۰/۸٪ فقدان اطلاعات را بیان کرده بودند [۷]. در جستجویی که در سایت‌های اطلاع‌رسانی گوگل، ایران مدکس و جهاد دانشگاهی انجام شد، مطالعه‌ای که دقیقاً عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری را در سال‌های اخیر در دانشجویان پرستاری مشغول به تحصیل در ایران، یا **روند تغییر در انتخاب رشته دانشجویان این حرفه را بر اساس نظریه هالند بررسی کرده باشد در سایر دیده نشد.** از آنجایی که این نظریه در بسیاری از کشورهای جهان به منظور هدایت تحصیلی افراد مورد استفاده قرار گرفته است [۶]؛ در این مطالعه با بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان روزانه ورودی‌های متفاوت از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ دانشکده‌های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان شامل دانشکده پرستاری و مامایی رازی و دانشکده پرستاری بم و زرنند، و مقایسه این عوامل در سه حیطه عوامل حرفه‌ای و فردی و محیطی بر اساس نظریه هالند به بررسی نحوه انتخاب رشته دانشجویان پرستاری و تغییرات آن در سال‌های اخیر پرداخته شده است. بی شک بررسی روند انتخاب رشته پرستاری می‌تواند در جذب دانشجویان مستعد و با انگیزه و افزایش انگیزه نیروهای شاغل در این حرفه مؤثر باشد.

روش

در این پژوهش که از نوع هم‌گروهی گذشته نگر بود، از کلیه دانشجویان پرستاری سال ۱۳۸۸ (از ورودی ۱۳۸۵ تا ورودی ۱۳۸۸) دانشکده‌های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان (در مجموع ۲۵۰ نفر)، شامل دانشکده پرستاری و مامایی رازی، بم و زرنند در دوره روزانه دعوت شد تا در مطالعه شرکت نمایند. از آنجایی که روش نمونه‌گیری سرشماری بود و کلیه دانشجویان دعوت به شرکت در مطالعه شدند، لذا نمونه پژوهش مساوی جامعه پژوهش بود.

در بررسی انجام شده پرسشنامه استاندارد برای سنجش عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری یافت نشد؛ اکثر پژوهش‌های قبلی - که در زمینه پرستاری انجام شده‌اند - با پرسشنامه‌های پژوهشگرساخته، انجام شده بودند که برای گروه‌های هدف طراحی شده بودند، بنابراین اطلاعات دموگرافیک و عوامل مؤثر بر انتخاب رشته از بررسی مقالات مشابه و بر اساس نظریه هالند مشخص و به صورت پرسشنامه طراحی گردید. برای جمع‌آوری داده‌ها به صورت حضوری به دانشکده‌های هدف مراجعه و بعد از هماهنگی با مسئولین ذیصلاح، پرسشنامه‌ها در اختیار دانشجویان قرار گرفت. محرمانه بودن اطلاعات پرسشنامه و بی نام بودن انتشار نتایج، اختیاری بودن شرکت در مطالعه و اهداف و فواید حاصل از انجام مطالعه برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد. سپس شرکت‌کنندگان پرسشنامه را در حضور پژوهشگر تکمیل و بازگرداندند. در پرسشنامه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری ۲۳ عامل مشخص و از دانشجویان خواسته شد میزان تأثیر هر عامل را در چهار گزینه (زیاد، متوسط، کم و بی‌تأثیر) علامت بزنند. در یک سوال باز از پاسخ‌دهندگان درخواست شد که چنانچه عامل یا عوامل دیگری را بر انتخاب رشته پرستاری مؤثر می‌دانند بنویسند. به منظور حذف تأثیر حیطه‌بندی عوامل بر پاسخ شرکت‌کنندگان، این کار بعد از جمع‌آوری داده‌ها بر اساس نظریه شغل و شخصیت هالند [۶] و مرور مطالعات [۲-۹ و ۱۲ و ۱۵] و به صورت جدول ۱ انجام شد.

در این دسته‌بندی عوامل حرفه‌ای و فردی با توجه به نظریه هالند درمورد انتخاب آزادانه شغل و عوامل محیطی به عنوان عوامل ناشی از اجبار یا سهل‌انگاری در انتخاب رشته در نظر گرفته شد. به این صورت بالا بودن تأثیر عوامل فردی و حرفه‌ای مطلوب و بالا بودن تأثیر عوامل محیطی نامطلوب در نظر گرفته شد. بنابراین با بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته و میزان توجه دانشجویان به عوامل فردی و حرفه‌ای و محیطی می‌توان به بهتر یا بدتر شدن روند انتخاب رشته در کشور دست یافت.

جدول شماره ۱- حیطه‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان پرستاری سال ۱۳۸۸ دانشگاه علوم پزشکی کرمان بر اساس نظریه هالند

حیطه عوامل محیطی	حیطه عوامل فردی	حیطه عوامل حرفه ای
وجود این دوره در منطقه جغرافیایی محل سکونت	آرزوی همیشگی خودم بوده است	طول مدت تحصیل (کارشناسی بودن رشته پرستاری)
دوست داشتن محل خدمت (بیمارستان)	تجربه کار درمانی قبل از اشتغال به تحصیل	اعتبار رشته در میان سایر حرف پزشکی
داشتن الگویی از این رشته در اطرافیان	آگاهی خودم در مورد این رشته	امکان پیشرفت شغلی در این رشته
تشویق سایر دانشجویان	رتبه آزمون سراسری	شیفتهی بودن کار پرستاری
عدم موفقیت در سایر رشته ها	تناسب آن با شخصیت	درآمد شغل پرستاری
اتفاقی قبول شدم	علاقه به کمک به مردم	علاقه به محتوای علمی رشته پرستاری
تشویق مدرسه		امنیت شغلی
سابقه بیماری یا بستری در بیمارستان		امکان مهاجرت
برنامه های رسانه های جمعی		

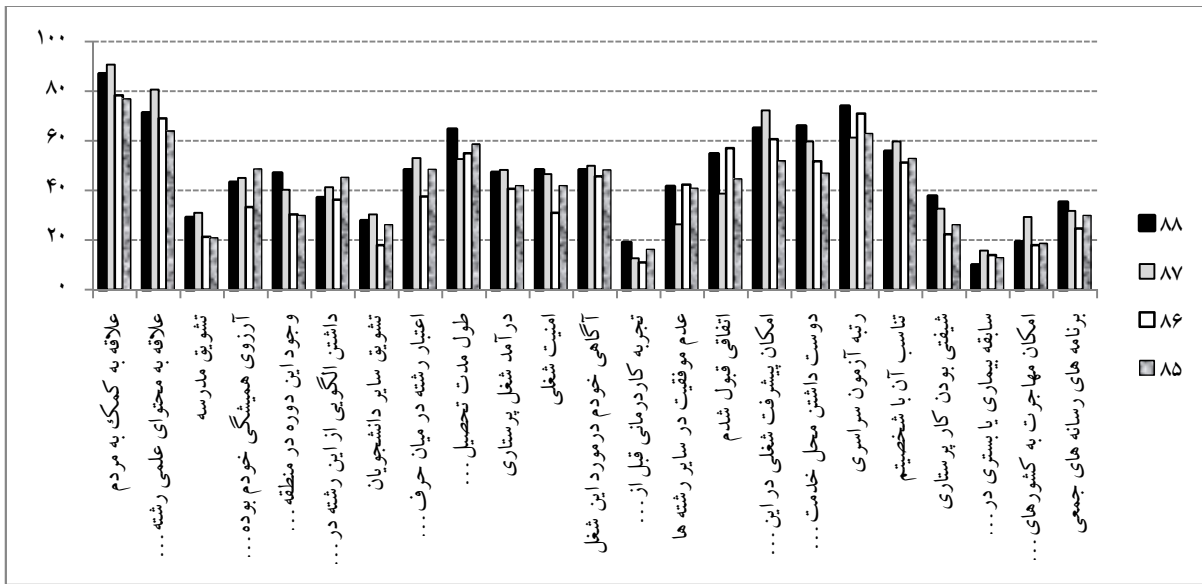
جهت تعیین پایایی پرسشنامه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته پرستاری جمعیت ۲۰ نفره در دانشکده پرستاری و مامایی رازی شهر کرمان، انتخاب و ضریب پایایی آلفا کرونباخ ۰/۸۵ برای عوامل و ۰/۸۱ برای حیطه‌ها محاسبه گردید؛ که برای مقایسه گروه‌ها ضریب همبستگی در روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ رضایت بخش است [۱۰ و ۱۱] و از ۰/۸۵ به بالا سطح هم خوانی آیت‌ها بسیار بالا ارزیابی می‌شود [۱۰]. داده‌های مطالعه با استفاده از نرم افزار SPSS17 توصیف و تجزیه و تحلیل شد. برای مقایسه ورودی‌های مختلف و عوامل مؤثر از مقایسه میانگین استفاده شد. برای مقایسه متغیرهای دموگرافیک دانشجویان از آزمون مجذور کای استفاده شد.

نتایج

در مجموع ۲۰۷ نفر در مطالعه شرکت کردند؛ که میانگین سن آنان $1/5 \pm 20/30$ بود. ۱۴۰ نفر از شرکت‌کنندگان در مطالعه (تقریباً ۷۰٪) اولین بار که در کنکور شرکت کرده بودند در این رشته پذیرفته شده و معدل دیپلم

شرکت کنندگان $1/5 \pm 17/5$ بود. بیشتر شرکت کنندگان در مطالعه زن و غیربومی بودند (جدول ۲). مقایسه ویژگی‌های دموگرافیک برحسب سال ورود به دانشگاه با آزمون آماری مجذور کای نشان‌دهنده تفاوت معنی‌دار آماری در مورد محل سکونت ($p < 0/001$) و $\chi^2 = 29/29$) و علاقه به کار بعد از فراغت از تحصیل ($p < 0/001$) و $\chi^2 = 14/77$) بود. در مقایسه حیطه‌ها با یکدیگر با آزمون مقایسه‌های تکراری، در میان همه دانشجویان شرکت‌کننده تفاوت آماری معنی‌دار بود ($p < 0/001$)، به طوری که توجه دانشجویان به حیطه عوامل محیطی کمتر و در دو حیطه دیگر به هم نزدیک بود. نتیجه مقایسه حیطه‌های مختلف در میان دانشجویان ورودی‌های مختلف از سال ۸۵ تا ۸۸ با آزمون آنالیز واریانس نشان‌دهنده تفاوت آماری معنی‌دار در حیطه عوامل حرفه‌ای بود ($p < 0/05$)؛ به صورتی که دانشجویان جدیدالورودتر تأثیر این عوامل را بیشتر ارزیابی نمودند؛ در سایر حیطه‌ها تفاوت معنی‌داری دیده نشد. مهم‌ترین تأثیر را در انتخاب رشته پرستاری در میان همه دانشجویان شاغل به تحصیل در سال ۱۳۸۸، عامل علاقه به کمک به مردم و کم‌ترین تأثیر را در بین دانشجویان ورودی ۸۸ و ۸۵ عامل «سابقه بستری» و در دانشجویان ورودی ۸۶ و ۸۷ عامل «تجربه کار درمانی قبلی» داشت (نمودار ۱). کم‌ترین تأثیر در انتخاب رشته همه دانشجویان شاغل به تحصیل در سال ۱۳۸۸ دانشگاه علوم پزشکی کرمان مربوط به عامل «سابقه بیماری یا بستری در بیمارستان» بود. تنها ۱۵ نفر یعنی حدود ۷٪ از شرکت‌کنندگان «امکان مهاجرت» را در انتخاب رشته پرستاری بسیار مؤثر دانسته بودند. علاقه به رشته پرستاری در دو گروه دانشجویان دختر و پسر (آزمون مجذور کای) تفاوت معنی‌دار داشت ($P < 0/001$ و $\chi^2 = 13/93$) به طوری که ۸۶/۴٪ (۱۲۱ نفر) از زنان ذکر کردند به رشته پرستاری علاقه‌مند هستند در حالی که ۶۳/۵٪ (۴۰ نفر) از مردان به رشته پرستاری علاقه داشتند. ۸۱/۶٪ از زنان (۱۱۵ نفر) و ۷۱/۴٪ از مردان (۴۵ نفر) علاقه‌مند به کار در این حرفه بودند؛ که از این نظر با آزمون مجذور کای تفاوت دو گروه معنی‌دار نبود.

نمودار شماره ۱- درصد تأثیر عوامل مؤثر بر انتخاب رشته در دانشجویان پرستاری سال ۱۳۸۸ دانشگاه علوم پزشکی کرمان به تفکیک سال ورود به دانشگاه

۹۰/۸٪ از زنان (۱۲۸ نفر) و ۸۵/۵٪ از مردان (۵۳ نفر) علاقه‌مند به ادامه تحصیل در این حرفه بودند که از این نظر نیز تفاوت در دو گروه معنی‌دار نبود. بیشتر

جدول شماره ۲- درصد و توزیع فراوانی ویژگی‌های دموگرافیک دانشجویان پرستاری سال ۱۳۸۸ دانشگاه علوم پزشکی کرمان بر حسب سال ورود به دانشگاه

متغیر	۸۸		۸۷		۸۶		۸۵		کل	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جنس	۴۲	۶۵/۶	۴۱	۷۰/۷	۳۵	۷۷/۸	۲۳	۶۲/۲	۱۴۱	۶۹/۱
سکونت	۵۳	۸۴/۱	۴۷	۸۱	۲۸	۶۰/۹	۱۵	۳۸/۵	۱۴۳	۶۹/۴
تأهل	۵۸	۹۳/۵	۵۳	۹۱/۴	۴۰	۸۷	۳۴	۸۷/۲	۱۸۵	۹۰/۲
تحصیلات پدر	۲۷	۴۲/۲	۳۰	۵۲/۶	۲۰	۴۳/۵	۱۵	۴۰/۵	۹۲	۴۵/۱
تحصیلات مادر	۳۳	۵۱/۶	۲۸	۴۹/۱	۲۶	۵۶/۵	۲۴	۶۳/۲	۱۱	۵۴/۱
علاقه به پرستاری	۴۸	۷۵	۴۸	۸۴/۲	۳۷	۸۰/۴	۲۹	۷۴/۴	۱۶۲	۷۸/۶
علاقه به کار بعد از	۵۳	۸۲/۸	۵۳	۹۱/۴	۲۹	۶۳	۲۷	۶۹/۲	۱۶۲	۷۸/۳
علاقه به ادامه	۶۰	۹۳/۸	۵۲	۹۱/۲	۴۲	۹۱/۳	۳۰	۷۶/۹	۱۸۴	۸۸/۹
دانشکده	۱۷	۲۶/۶	۱۸	۳۱	۱۵	۳۲/۶	۱۹	۴۸/۷	۶۹	۳۳/۳
جمع	۶۴	۳۰/۹	۵۸	۲۸	۴۶	۲۲/۲	۳۹	۱۸/۹	۲۰۷	۱۰۰

میانگین درصد تأثیر عوامل مؤثر بر انتخاب رشته در دانشجویان ورودی‌های مختلف در عوامل «علاقه به کمک به مردم» ($p < 0.01$)، «علاقه به محتوای علمی رشته پرستاری» ($p < 0.05$)، «وجود این دوره در منطقه جغرافیایی محل سکونت» ($p < 0.05$)، «امنیت شغلی»

میانگین درصد تأثیر عوامل مؤثر بر انتخاب رشته در دانشجویان ورودی‌های مختلف در عوامل «علاقه به کمک به مردم» ($p < 0.01$)، «علاقه به محتوای علمی رشته پرستاری» ($p < 0.05$)، «وجود این دوره در منطقه جغرافیایی محل سکونت» ($p < 0.05$)، «امنیت شغلی»

و دانشجویان نزدیک به ورودی ۸۵ تأثیر این عوامل را در انتخاب رشته پرستاری کمتر ارزیابی کردند.

جدول شماره ۳- درصد و توزیع فراوانی و مقایسه میزان اطلاعات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان قبل از انتخاب رشته و در حال حاضر به تفکیک سال ورود به دانشگاه

زمان	میزان اطلاعات		۸۸		۸۷		۸۶		۸۵		کل	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
قبل از انتخاب رشته	فقدان اطلاعات	۱۶	۲۵	۵	۸/۶	۹	۱۹/۶	۹	۲۳/۱	۳۹	۱۸/۸	
	اطلاعات کم	۳۷	۵۷/۸	۲۹	۵۰	۲۰	۴۳/۵	۱۷	۴۳/۶	۱۰۳	۴۹/۸	
	اطلاعات متوسط	۹	۱۴/۱	۱۶	۲۷/۶	۱۴	۳۰/۴	۸	۲۰/۵	۴۷	۲۲/۷	
	اطلاعات بالا	۲	۳/۱	۸	۱۳/۸	۳	۶/۵	۵	۱۲/۸	۱۸	۸/۷	
	جمع	۶۴	۱۰۰	۵۸	۱۰۰	۴۶	۱۰۰	۳۹	۱۰۰	۲۰۷	۱۰۰	
در حال حاضر	فقدان اطلاعات	۲	۳/۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲	
	اطلاعات کم	۲۶	۴۰/۶	۱۷	۲۹/۳	۱۳	۲۸/۲	۷	۱۷/۹	۶۳	۳۰/۴	
	اطلاعات متوسط	۳۲	۵۰	۳۸	۶۵/۵	۲۶	۵۶/۵	۲۵	۶۴/۱	۱۲۱	۵۸/۵	
	اطلاعات بالا	۴	۶/۳	۳	۵/۲	۷	۱۵/۲	۷	۱۸	۲۱	۱۰/۱	
	جمع	۶۴	۱۰۰	۵۸	۱۰۰	۴۶	۱۰۰	۳۹	۱۰۰	۲۰۷	۱۰۰	

بحث و نتیجه گیری

علاوه بر تعیین عوامل موثر بر انتخاب رشته دانشجویان پرستاری در این مطالعه، روند تغییر تاثیرات این عوامل در چهار سال اخیر نشان داده شده است. چنانچه در نتایج مطالعه حاضر دیده می شود، در حیطه عوامل حرفه‌ای میان گروه‌های مختلف دانشجویان تفاوت قابل توجهی دیده می‌شود؛ به طوری که دانشجویان جدیدالورود تأثیر این عوامل را بیشتر ارزیابی نمودند؛ به نظر می‌رسد، توسعه ویژگی‌های حرفه‌ای رشته پرستاری از قبیل شکل‌گیری و توسعه فعالیت‌های سازمان نظام پرستاری و توجه بیشتر به حرفه پرستاری، تأثیر مناسبی در این زمینه برجا گذاشته است. از طرفی با توجه به اینکه تفاوت قابل ملاحظه‌ای میان دانشجویان چهار دوره، در حیطه عوامل محیطی دیده نشد می‌توان پنداشت که نحوه انتخاب رشته دانشجویان از این لحاظ تغییر چشمگیری نداشته است. به عبارت دیگر انتخاب رشته دانشجویان به تدریج بیش از آنکه تحت تأثیر عوامل محیطی قرار گیرد، بر اساس عوامل حرفه‌ای انجام می‌شود. عواملی که بین دانشجویان سالهای مختلف متفاوت بوده‌اند نیز بیشتر در گروه عوامل حرفه‌ای هستند و عامل «وجود این دوره در منطقه جغرافیایی محل سکونت» با افزایش سهمیه بومی در پذیرش کشوری دانشجو قابل توجه است [۱]. همچنین این موضوع در ویژگی‌های

دموگرافیک نیز دیده می‌شود به طوری که سال ۱۳۸۵ بیشتر از سایر سال‌ها پذیرش دانشجوی غیر بومی داشته است. از طرفی توجه کمتر دانشجویان به عوامل محیطی یا تأثیر کمتر این عوامل بر انتخاب رشته پرستاری، نشان از انتخاب آگاهانه‌تر و دقیق‌تر این رشته توسط دانشجویان است. چنانچه دیده می‌شود درصد قابل توجهی از دانشجویان به این حرفه علاقه‌مند و مایل به کار و ادامه تحصیل در آن بودند؛ در حالی که در مطالعه مشابه در تایوان کمتر از نیمی از دانشجویان سال آخر به کار در این حرفه علاقه‌مند بودند [۱۲]. چنانچه دیده می‌شود این روند هم روبه رشد است و دانشجویان جدیدالورود بیشتر علاقه‌مند به کار در این حرفه هستند. علاوه بر ارزش این یافته در پرستاری کشور به نظر می‌رسد، انجام مطالعات بیشتر و اختصاصی در خصوص علاقه‌مندی به رشته، ترک شغل و نظایر آن و بررسی روند آن در کشور مفید باشد. از آنجایی که امکان مهاجرت جزء عوامل کم تأثیر در انتخاب رشته پرستاری بوده است و عده زیادی از شرکت‌کنندگان مایل به ادامه تحصیل و کار در این حرفه بوده‌اند، گمان می‌رود اغلب شرکت‌کنندگان در مطالعه مایل به کار در داخل کشور باشند و این، در کنار بیشتر شدن توجه آنان به عوامل حرفه‌ای، نشان می‌دهد توجه به این

که سال اول و چهارم تفاوت آماری معنی‌داری داشته است.

محدود بودن سابقه بررسی و نبود مطالعه مشابه برای مقایسه و بحث در مورد نتایج مهمترین محدودیت پژوهش بود که به نظر می‌رسد انجام مطالعات بیشتر با نظریه‌های مشابه و البته متفاوت می‌تواند به درک بیشتر روند انتخاب رشته در پرستاران و تلاش برای بهتر شدن آن و نقد نتایج مطالعه حاضر کمک کند.

در مجموع از موارد یاد شده چنین بر می‌آید توجه به حرفه پرستاری رشد روز افزونی دارد که دانشجویان در انتخاب رشته به آن توجه کافی دارند. حضور دانشجویان علاقه‌مند از هر دو جنس که مایل به کار و ادامه تحصیل در کشور خود در همان حرفه هستند، انتخاب رشته مطلوب دانشجویان و معدل بالای دیپلم و قبولی مستقیم و بدون فاصله آنان در دانشگاه دلیل دیگری برای امیدواری به آینده‌ای روشن و رو به رشد برای حرفه پرستاری می‌باشد. طبیعی است که وجود درونداد مناسب که با روندی منطقی رو به بهتر شدن است، وظیفه نهادهای آموزشی را در طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی که بتواند این درونداد مناسب را به پرستاران کارآمد تبدیل کند، گوشزد کرده و بر اهمیت کار آنها تاکید می‌نماید.

تشکر و قدردانی

از کلیه دانشجویان دانشکده‌های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان و همکاران محترمی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند سپاسگزاریم.

عوامل می‌تواند از طریق جذب و هدایت دانشجویان مستعد در افزایش کیفیت خدمات بالینی موثر باشد.

درصد بالای پسران علاقه‌مند به پرستاری که مایل به کار و ادامه تحصیل در این حرفه هم بوده‌اند، خلاف وضعیت آن در کشورهای نظیر استرالیا [۱۶] نقطه قوت دیگری برای این حرفه در کشور ما محسوب می‌شود؛ اگرچه بین دختران و پسران علاقه‌مند به این حرفه تفاوت معنی‌داری وجود داشته است.

همچنین، شرکت کنندگان در مطالعه مونی و همکاران امکان مهاجرت را به عنوان یک مزیت برای این حرفه دانسته‌اند [۱۳]؛ در حالی که در مطالعه حاضر شرکت-کنندگان توجه چندانی به آن نداشته‌اند، این می‌تواند ناشی از تفاوت‌های فرهنگی در دو کشور باشد.

در این مطالعه کمتر از ۲۰٪ دانشجویان قبل از انتخاب رشته و ۱٪ در حال حاضر یعنی حین تحصیل، بیان کردند اطلاعاتی در مورد پرستاری ندارند؛ در حالی که در مطالعه ادیب و دیانتی (۲۰۰۵) حین تحصیل در سال اول ۳۰٪ دانشجویان فقدان اطلاعات را ذکر کرده‌اند [۷]؛ این می‌تواند شهادی بر افزایش اطلاعات دانشجویان از این حرفه در سال‌های اخیر نسبت به سال‌های قبل باشد. همان‌طور که انتظار می‌رود اطلاعات دانشجویان در طول تحصیل از رشته تحصیلی‌شان افزایش یافته است. در مطالعات برودی و همکاران [۸] و بورهاوس و همکاران در آمریکا [۹] و وان هانن و جان هانن در فنلاند [۱۷] درک دانشجویان از رشته پرستاری در طول مدت تحصیل تغییر کرده به طوری

منابع

۱. توضیحات و جداول رشته‌های تحصیلی گروه آزمایشی علوم تجربی، دفترچه راهنمای انتخاب رشته‌های تحصیلی آزمون سراسری سال ۱۳۸۷. تهران: سازمان سنجش آموزش کشور. ۱۳۸۷: ص ۱۵.
۲. زمانی، غلامحسین. معیارهای انتخاب شغل از دیدگاه دانشجویان کشاورزی (مطالعه موردی دانشگاه شیراز). مجله علوم کشاورزی ایران، ۱۳۸۱، شماره ۱: ۸۱-۸۷.

۳. ضرغامی، مهران؛ غفاری ساروی، وجیهه؛ خلیلیان، علیرضا؛ سفیدچیان، علیرضا. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تخصصی فارغ التحصیلان پزشکی. مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل. ویژه نامه مقالات آموزش پزشکی ۱۳۸۲، شماره ۲: ۱۸-۲۳

۴. عبدی بهشته. بررسی میزان کسب اطلاع از رشته های دانشگاهی در میان داوطلبان مجاز به انتخاب رشته در کنکور سراسری. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، سال ۱۳۸۶ شماره ۴۴: ۱۳۱-۱۵۰

۵. نجات سحرناز؛ امامی رضوی حسن، رشیدیان آرش؛ یزدانی شهروز؛ مجدزاده سیدرضا. بررسی نظرات دانشجویان پزشکی درمورد علل انتخاب رشته پزشکی و شناخت از آینده شغلی در دانشکده پزشکی دانشگاه تهران: برخورد دو رویکرد کمی و کیفی. گام های توسعه در آموزش پزشکی: مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، ۱۳۸۵، دوره سوم، شماره ۱: ۱-۱۰

۶. هالند ج.ال. حرفه مناسب شما چیست؟ راهنمایی و مشاوره به انضمام پرسشنامه. ترجمه سیمین حسینیان، سیده منور یزدی، تهران: صاحب اثر، ۱۳۷۳.

7. Adib hajbaghery m, dianati m. Undergraduate nursing students' compatibility with the nursing profession. BMC Medical Education 2005; 25(5). This article is available at: <<http://www.biomedcentral.com/1472-6920/5/25>>
8. Brodie DA, Andrews GJ, Andrews JP, Thomas GB, Wong J, Rixon L. Perceptions of nursing: confirmation, change and the student experience. International Journal of Nursing Studies 2004; 41: 721-33
9. Buerhause PI, Danelan K, Norman L, Dittus R. Nursing students' perceptions of a career in nursing and impact of a national campaign designed to attract people into the nursing profession. Journal of Professional Nursing 2005; 21(2):75-83
10. Chumney ECG, Simpson KN. Methods and designs for outcomes research. Chalstone: American Society of Health System Pharmasists. 2006.
11. Houser J, Bokovoy J. Clinical research in practice. A guide for the bedside scientist. Sudbury: Jones and Bartlett Publisher: 2006.
12. Lai HL, Lin YP, Chang HK, Chen CJ, Peng TC, Chang FM. Is nursing profession my first choice? A follow up survey in pre-registration student nurses. Nurse Education Today 2009; Article in press
13. Mooney M, Glacken M, O'Brien F. Choosing nursing as a career: A qualitative study. Nurse Education Today 2008; 28: 385-392.
14. Sacks TJ. Careers in nursing (VGM professional careers series). Chicago. McGraw. Hill Companies: 2nd ed. 2003.
15. Sadler JJ. Who wants to be a nurse: motivation of the new generation. Journal of professional Nursing 2003; 19(3): 173-5.
16. Stott A. Exploring factors affecting attrition of male students from an undergraduate nursing course: A qualitative study. Nurse Education Today 2007; 27: 325-32.
17. Vanhanen L, Janhonen S. Changes in students' orientations to nursing during nursing education. Nurse Education Today 2000; 20: 654-61.
18. Wynd CA, Schmidt B, Schaefer MA. Two quantitative approaches for estimating content validity. Western Journal of Nursing Research 2003; 25(5): 508-18.
19. Yaghmaie F. Content validity and its estimation. Journal of Medical Education 2003; 3(1): 25-27 .